

ESP N

EUROPEAN UNION

Co-financed by the European Regional Development Fund

Územními důkazy inspirujeme tvorbu politik

TEZE POLITIK

Měkká spolupráce jako stavební kámen územní soudržnosti ve funkčních oblastech

Tyto teze politik se zabývají tzv. měkkou územní spoluprací a tím, jak může program ESPON podpořit procesy spolupráce na základě požadavků zainteresovaných subjektů pomocí schematického znázornění území a uspořádání správy s cílem podpořit dialog s těmi, kteří se podílejí na rozvoji oblastí komunální, přeshraniční, nadnárodní nebo makroregionální spolupráce.

Tato publikace je určena především tvůrcům politik a odborníkům z praxe na různých úrovních, kteří se zabývají diskusí o modelech a perspektivách územního rozvoje přesahujících administrativní a statistické hranice, zaměřenou na územní politiku více orientovanou na výsledky prostřednictvím participativních procesů.

1

Co je to měkká územní spolupráce?

Měkká územní spolupráce probíhá v celé Evropě, na úrovni makroregionů (např. regionů Baltského moře, Podunají, Alp, Jadransko-jónského regionu), v přeshraničních funkčních oblastech (např. Velká Kodaň, Euroregion Tyrolsko-Alto Adige-Trentino), v metropolitních regionech a ve venkovských oblastech. Měkké formy spolupráce pomáhají navrhnout a realizovat řešení orientovaná na výsledky, ve vztahu k nimž si příslušné subjekty vytvořily pocit odpovědnosti a angažovanosti. Často umožňují jednat mimo tradiční rámce, např. prostřednictvím společných akcí soukromých a veřejných subjektů na různých úrovních.

Výchozím bodem pro iniciativy měkké spolupráce je ve většině případů existence společného záměru. Zúčastněné strany musejí cítit odpovědnost za výstupy a musejí být zmocněny přispívat k dosažení společných a dohodnutých cílů.

Iniciativy měkké územní spolupráce mají „otevřené“ a „nejasné“ hranice a mohou být rozvíjeny na všech zeměpisných úrovních, neboť se tyto hranice liší v závislosti na řešeném tématu a v průběhu času se mění. Mohou působit ve funkčních oblastech, ale zaměřují se spíše na vytváření funkční integrace než na přizpůsobení se „funkční oblasti“. V praxi to znamená, že území spolupráce není předem definovanou geografickou jednotkou, ale je dohodnuta v závislosti na oblastech relevantních pro problémy identifikované zainteresovanými subjekty. Tento přístup otevírá perspektivu územní politiky více orientované na výsledky.

Je důležité zdůraznit, že měkká územní spolupráce není alternativou, ale doplňkem „tvrdých“ struktur. Tvrdé struktury jsou dlouhodobě stabilní, mohou mít větší demokratickou legitimitu a jsou lépe vybaveny pro řešení střetů zájmů. Měkké struktury mohou pomoci zapojit do územní správy širší okruh aktérů. Jsou lépe vybaveny pro experimentování a provádění strategií založených na konsensu. Měkké iniciativy mohou přitvrdit, když se ukáže, že je nutné formalizovat jejich fungování a kompetence.

Ve stručnosti lze říci, že iniciativy měkké územní spolupráce mají tyto hlavní složky:

- **střednědobá až dlouhodobá integrační perspektiva**, která není omezena realizací jediného projektu;
- snaha o **posílení kapacit zúčastněných aktérů** tak, aby se staly aktéry svého vlastního rozvoje;
- snaha o **posílení spolupráce s cílem podpořit funkční vztahy** a využít sbližování zájmů;
- snaha o **obnovení vztahů mezi institucionálními úrovněmi, odvětvími činnosti a různými typy subjektů** (např. nevládních organizací, soukromých společností, místních a regionálních orgánů, agentur).

2

Proč měkká spolupráce? Politický kontext: měkká územní spolupráce jako stavební kámen evropské snahy o územní soudržnost

Stav a perspektivy území Evropské unie (2011), podkladový dokument pro Územní agendu 2020, uvádí, že „pokrok směrem k územní soudržnosti vyžaduje neustálou součinnost a spolupráci různých aktérů a zúčastněných stran územního rozvoje na politické, správní a technické úrovni, a že „tomuto procesu spolupráce se říká územní správa a řízení“. Dále uvádí, že „územní správa a řízení by měla být schopna řídit různá funkční území a zajistit vyvážený a koordinovaný příspěvek místních, regionálních, národních a evropských aktérů“.

V Územní agendě 2030 se členské státy zavazují, že navážou „komunikaci s místními a regionálními samosprávami s cílem posílení spolupráce na dlouhodobých územně specifických strategiích pro tyto oblasti a řešení udržitelných funkčních vazeb mezi sousedními oblastmi“. Měkká územní spolupráce může přispět k podpoře integrovaných přístupů víceúrovňové správy, neboť usnadňuje dialogy mezi úrovněmi správy tím, že integruje skupiny aktérů ve funkčních regionech na různých úrovních, od komunální až po nadnárodní.

V rámci politiky soudržnosti je podporována také měkká územní spolupráce. Pravidla pro programové období 2021–2027 podporují místní a regionální aktéry, aby vypracovávali a realizovali integrované územní strategie. Cíl politiky 5 – „Evropa blíže občanům podporou udržitelné-

ho a integrovaného rozvoje všech typů území a místních iniciativ“ je k tomuto účelu speciálně určen. Z pohledu Evropské komise by měl být integrovaný územní rozvoj víceodvětvový, víceúrovňový a vícestranný.

Program ESPON posoudil dvanáct iniciativ měkké územní spolupráce z celé Evropy. Tato analýza ukázala, že měkká územní spolupráce přispívá k zásadám politiky územní soudržnosti, tj. partnerství a subsidiarity, a může vést k přijetí strategií integrovaného územního rozvoje zaměřených na funkční oblasti. Pomáhá rozšířit okruh aktérů zapojených do tvorby a provádění politik. Měkké přístupy mohou pomoci orgánům veřejné správy na všech geografických úrovních podporovat funkční integraci.

Celkově lze evropské principy územní soudržnosti realizovat prostřednictvím systematické podpory měkké územní spolupráce na všech geografických úrovních. Na tomto základě by se mohla dále rozvíjet stávající řešení kombinace finančních nástrojů s evropskými strukturálními a investičními fondy tak, aby se usnadnilo provádění strategických možností určených iniciativami měkké územní spolupráce, zatímco otevření fondů pro měkkou územní spolupráci umožňuje, aby politika soudržnosti byla méně omezována administrativními hranicemi, aby tak byla blíže potřebám evropských občanů a podniků.

3

Přístup programu ESPON: jak může pomoci tvůrcům politik?

Zkušenosti ukazují, že je třeba vyvinout velké komunikační úsilí, aby se přidaná hodnota měkké spolupráce dostala k subjektům na regionální a subregionální úrovni, protože to vyžaduje vyčlenění rozsáhlých zdrojů na vzájemné kontakty.

Při propojování zainteresovaných subjektů z různých odvětví a geografických úrovní je třeba řešit řadu problémů: vytvořit společnou důkazní základnu, zajistit, aby všichni aktéři měli společné představy o oblasti spolupráce a podporovat společné chápání rozvojových cílů a záměrů a jejich územních důsledků. Těchto cílů se dosahuje prostřednictvím procesů spolupráce a zaměřují se na budování společného základu pro spolupráci: Na jakých otázkách, výzvách a příležitostech se můžeme shodnout? Která oboustranně výhodná řešení by mohla být využita? Současně jsou identifikovány rozdíly v názorech, střety zájmů a odlišné cíle.

První výzvou pro tyto procesy spolupráce je usnadnit sblížení mentálních map zainteresovaných subjektů v oblasti spolupráce. Toho lze dosáhnout uspořádáním workshopů, které se budou zabývat následujícími typy otázek.

- V aktuálním stavu: Jaké jsou jeho hranice? Jak je oblast spolupráce organizována? Kde jsou příležitosti, výzvy, úzká místa, možná propojení?
- V předpokládané budoucnosti: Jak by mohla být oblast spolupráce reorganizována? Které vazby by mohly být posíleny? Která rizika by bylo třeba řešit? Které příležitosti by se mohly proměnit v přednosti?

Přístup programu ESPON pomáhá řešit a zodpovídat tyto otázky prostřednictvím měkkých nástrojů spolupráce, které se zabývají územním rozvojem ve funkčních oblastech: mapové snímky (box 1, obrázek 1) a institucionální mapy (box 2, obrázek 2). Nástroje jsou vytvářeny během participativního procesu, který zahrnuje tři úkoly:

1. syntéza odůvodnění spolupráce na základě argumentů předložených ke zdůvodnění iniciativy spolupráce;
2. popis prostředí spolupráce: jaké dílčí subjekty mají tradici spolupráce, jaké zděděné dělčí linie je třeba zohlednit;
3. porovnání a kombinace socioekonomických vzorců a trendů, které partneři ve spolupráci považují za relevantní, a těch, které vyplývají z dostupných údajů.

BOX 1

Mapové snímky jsou schematická zobrazení území pro potřeby spolupráce, včetně geografických prvků, socioekonomických vzorců a (vnímané) dynamiky spolupráce, obvykle společně vytvářené zainteresovanými subjekty v rámci organizovaného participativního procesu. Mapové snímky však mohou vytvářet i odborníci. Expertní mapový snímek může syntetizovat kvalitativní a kvantitativní důkazy. Může fungovat jako vstupní materiál pro diskuse mezi zúčastněnými stranami a představovat typ zpracované důkazní základny. Expert pak mapový snímek použije k syntéze výstupů například ze statistických analýz, tematických map, revizí dokumentů a rozhovorů. Mapový snímek očistí nerelevantní zdroje informací a představuje pouze vzorce, které expert považuje za relevantní, a o kterých pak diskutuje se zainteresovanými subjekty.

BOX 2

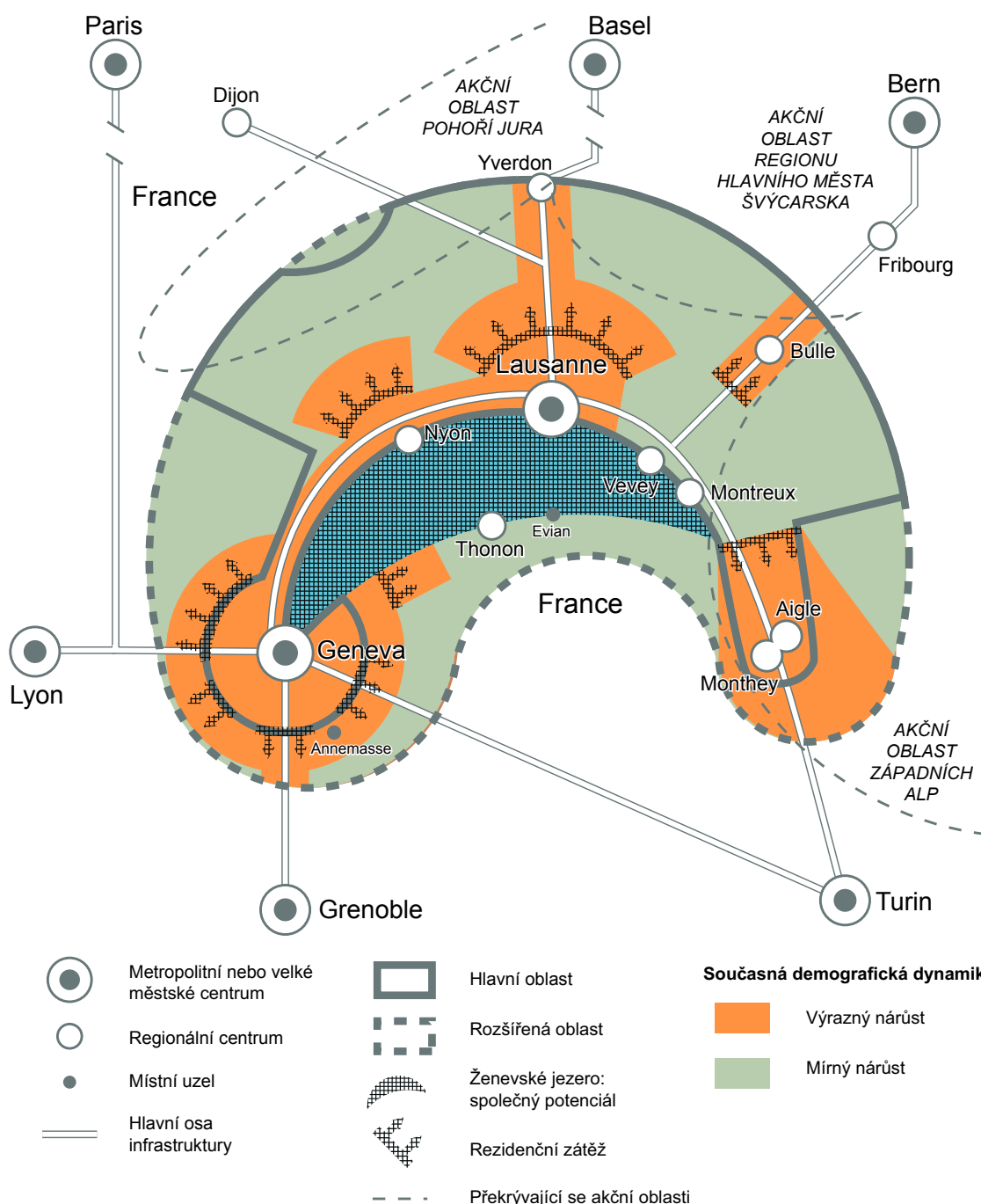
Institucionální mapy syntetizují způsob, jakým jsou správní jednotky a subjekty spolupráce geograficky uspořádány. Identifikují například překryvy mezi jednotlivými případy územní spolupráce a způsoby, jakými mohou být správní jednotky vzájemně propojeny.

To napomáhá pochopit institucionální kontext měkké územní spolupráce.

Výše popsany proces lze usnadnit pomocí specializovaného nástroje, zejména webové aplikace ACTAREA, kterou vyvíjí program ESPON. Tato online grafická aplikace je nástrojem určeným k podpoře zainteresovaných subjektů, odborníků z praxe a tvůrců politik v oblasti spolupráce na územním rozvoji. Takové procesy spolupráce spojují zúčastněné strany a odborníky a pomáhají vytvořit platformu sdílených znalostí a názorů na předpoklady a perspektivy územního rozvoje.

Nástroj ACTAREA lze použít ve virtuálních i osobních dialogích. Slouží k vytvoření společné mentální mapy oblasti spolupráce (mapových snímků), ke společnému vytvoření grafické syntézy kontextu institucionální spolupráce (institucionálních map) a k zahájení dialogů mezi různými aktéry o územních vzorcích a trendech, příležitostech a výzvách v oblasti spolupráce.

Obrázek 1
Příklad mapového snímku: Metropolitní akční oblast Ženevské jezero

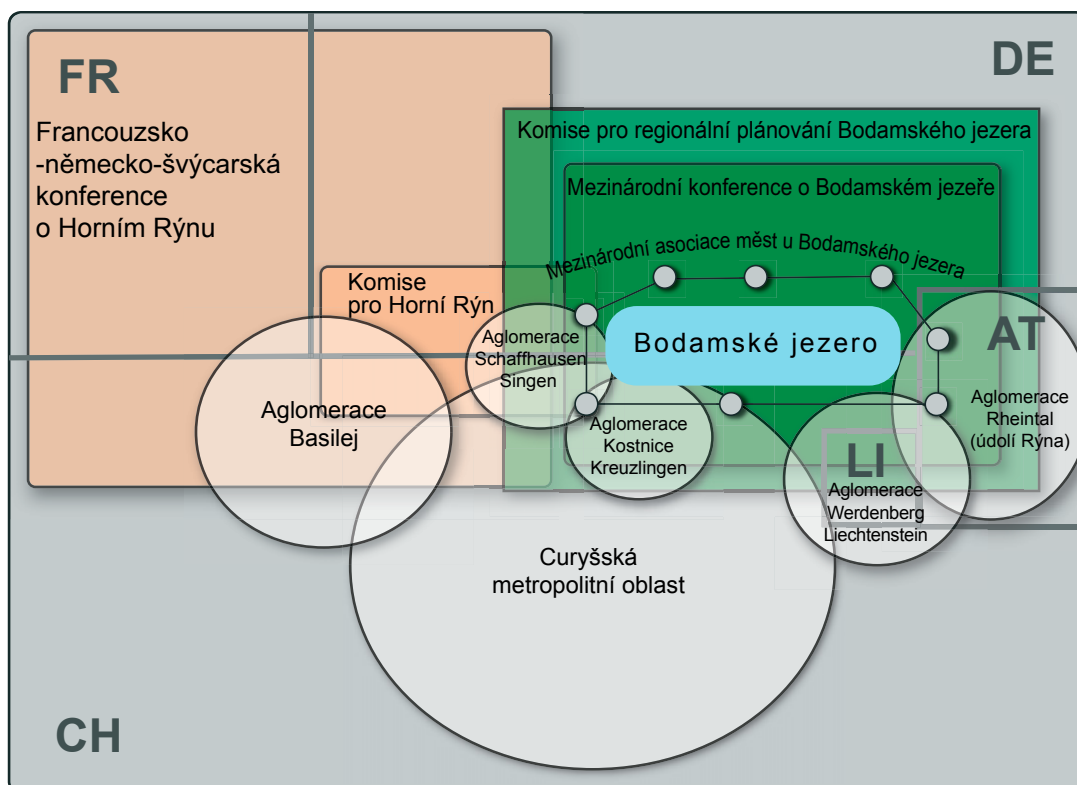
Zdroj: ESPON ACTAREA, 2017

Mapový snímek metropolitní akční oblasti Ženevského jezera ukazuje, že rozvoj v oblasti spolupráce je nevyvážený. Obyvatelstvo, hospodářské aktivity i dopravní infrastruktura jsou soustředěny na severním (švýcarském) břehu jezera. V jádru metropolitní oblasti vzniká mezi Lausanne a Ženevou souvislá lineární aglomerace, která vytváří rozrůstání ploch v jejím venkovském zázemí a vytváří tlak na sousední regiony.

Hlavními prioritami spolupráce jsou tedy řízení a usměrňování růstu a omezení rozrůstání měst. V okolí Ženevy vytváří blízkost francouzských hranic specifické problémy. Funkční aglomerace sahá daleko za tuto hranici. Rozdíly v pracovních příležitostech, kupní síle a cenách nemovitostí vytvářejí značné toky dojíždějících, napětí na trhu s bydlením a dopravní zácpy.

Obrázek 2

Příklad institucionální mapy: Konference o územním rozvoji Bodamského jezera

V případě Konference o územním rozvoji Bodamského jezera ukazuje institucionální mapa především blízkost s Mezinárodní konferencí o Bodamském jezeře, která pokrývá téměř stejnou oblast. Konference o územním rozvoji Bodamského jezera také spolupracuje se sítí měst Internationaler Städtebund Bodensee, která je platformou pro spolupráci mezi městy ležícími přímo u jezera. Oblast spolupráce se rovněž překrývá s Konferencí Horní Rýn a Trojzemním metropolitním regionem Horní Rýn, které jsou sourodými oblastmi spolupráce.

Celkově lze říci, že přístup programu ESPON, zejména vypracovaný nástroj spolupráce, přináší jasnou přidanou hodnotu pro tvorbu územní politiky v:

- shrnutí politicky relevantních prostorových vzorců a trendů odvozených z mnoha kvantitativních analýz, tematických map a studií;
- kombinování výsledků z více analýz v případech, kdy data z různých zdrojů nejsou přesně srovnatelná (opakující se situace v přeshraničních regionech);
- znázornění prostorových diskontinuit a (administrativních, kulturních, jazykových atd.) hranic, které by měly být v určité oblasti spolupráce zohledněny;
- porovnání objemů toků, zdůraznění úzkých míst, identifikace vysílajících a přijímajících území;
- zkoumání a porovnávání prostorových představ zainteresovaných subjektů;
- podpora participativních procesů a rozšíření účasti zainteresovaných subjektů;
- prohloubení reflexe územních vzorců a trendů, jednak tím, že budou zainteresované subjekty podporovány při výběru informací, které mají být zobrazeny nebo skryty, a jednak tím, že bude poskytnut rámec pro vypracování strukturovaného znázornění, které syntetizuje vztahy mezi různými územími a měřítky;
- posílení soudržnosti v rámci oblasti spolupráce vytvořením společného obrazu, na jehož základě lze organizovat strategické možnosti a konkrétní opatření.

4

Program ESPON podporující procesy spolupráce na základě požadavků zainteresovaných subjektů

4.1

Lucemburský přeshraniční funkční region

Lucemburská vláda zahájila proces vytváření vize pro přeshraniční funkční oblast Lucemburska do roku 2050 (s názvem „Lucembursko v přechodu“), která je založena na zásadách uhlíkové neutrality a odolnosti. V rámci tohoto procesu mobilizuje odborníky z různých částí Evropy. Na podporu tohoto procesu si lucemburský Odbor územního plánování vyžádal syntézy dostupných podkladů o přeshraničních funkčních závislostech a vzájemných vztazích, a to ze tří tematických hledisek: trhy práce, bydlení a doprava; výroba a zásobování energií; a zásobování potravinami a související hodnotové řetězce. Cílem bylo shrnout dostupné důkazy komunikativním způsobem.

Program ESPON shromáždil dostupné důkazy z různých národních, přeshraničních a evropských zdrojů. Důkazy zahrnují kvantitativní údaje, ale také dokončené mapy a obrázky, zprávy a strategické dokumenty. Kompilace kvantitativních a kvalitativních údajů rovněž umožnila vymezit funkční oblasti. Funkční oblasti jsou pro každé téma nejen různě velké, ale také různě strukturované.

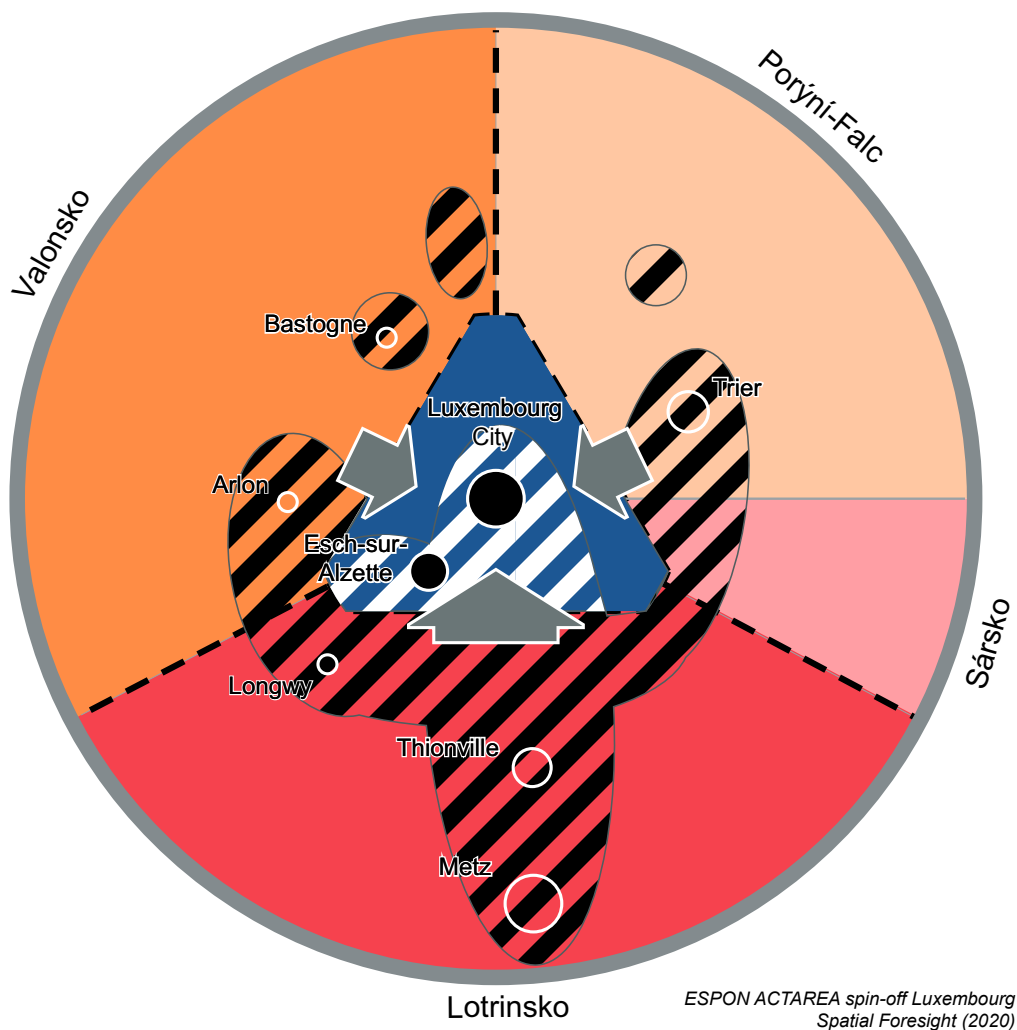
- **Fungování trhů práce** je do značné míry určeno dobou cestování mezi jednotlivými místy, tj. kombinací fyzické vzdálenosti, vybavenosti infrastrukturou a funkční veřejné dopravy. Při posuzování trhů práce a dojížděky za prací to vede k soustřednému zobrazení, které ukazuje složky regionů sousedících s Lucemburskem, které by teoreticky mohly být v dojezdové vzdálenosti s odpovídající dopravní infrastrukturou (obrázek 3). Mapový snímek vyčleňuje oblasti postižené intenzivní vyjížděkou a dojížděkou a ukazuje, že dojížděka z Francie je přibližně dvakrát větší než z Belgie a Německa.

- **Zásobování energií** je ovlivněno kapacitou propojení mezi národními distribučními systémy a institucionálním uspořádáním energetických trhů. Snímek mapy výroby a poskytování energie, zaměřený na elektřinu, plyn a vodík, ukazuje politické výzvy v přeshraničním měřítku (obr. 4). Hlavním cílem je omezit dopad spotřeby elektřiny na klima v Lucembursku. Sousední území jsou pak charakterizována na základě poměru výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů k celkové spotřebě elektřiny, což představuje ukazatel úrovně rozvoje těchto výrobních činností.

- Při organizaci potravinových **hodnotových řetězců** se věnuje pozornost snižování počtu potravinových mil, tj. vzdálenosti, kterou potraviny urazí z farmy na talíř. Veřejné politiky v této oblasti musí rovněž zohledňovat úspory z rozsahu, neboť ty hrají významnou roli při vytváření nákladově efektivního a konkurenceschopného potravinářského průmyslu. Veřejné orgány mohou zvažovat výhody takové ekonomické optimalizace s dopady na životní prostředí a klima a s úvahami týkajícími se dlouhodobé odolnosti zásobování potravinami. Pokud jde o produkci potravin, zaměřuje se mapový snímek na dvě geograficky vymezená měřítka (obrázek 5): na bezprostředně sousedící oblasti pro místní zásobování potravinami a na sousední regiony jako celek z hlediska obchodu a organizace zemědělsko-potravinářského odvětví. V každém měřítku se problémy liší. V bezprostředním okolí je kladen důraz na podíl ekologického zemědělství, zatímco v širším měřítku jsou identifikovány koncentrace velkých průmyslových subjektů v zemědělsko-potravinářském sektoru.

Obrázek 3

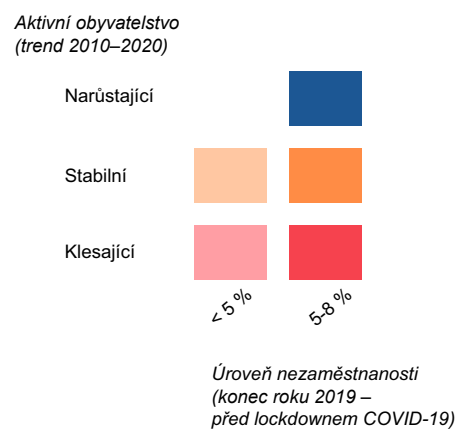
Trhy práce a dojíždění do zaměstnání v přeshraničním funkčním regionu Lucemburku

**Funkční zóna:
Lucemburská dojížděková oblast**

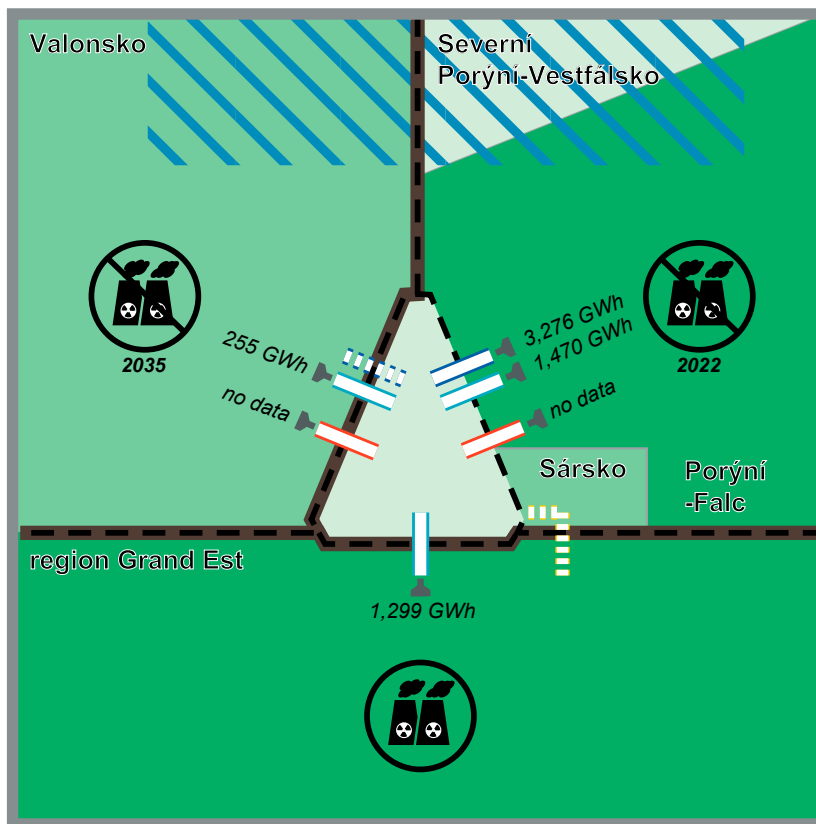

**Protichůdné situace
na regionálních trzích práce**

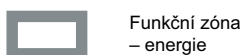
Obrázek 4

Výroba a dodávky energie v přeshraničním funkčním regionu Lucemburku

ESPON ACTAREA spin-off Luxembourg
Spatial Foresight (2020)

Funkční zóna: Velký region rozšířený

Funkční zóna – energie

Zóny a sítě

Hranice zóny

Státní hranice

Hranice spolkových zemí (Německo)

Propojení mezi sítěmi

Elektřina: propojení pro neprůmyslové účely

Elektřina: propojení pro průmyslové účely

Zemní plyn

Vodík

Aktivní připojení

Neaktivní nebo potenciální připojení (pouze infrastruktura)

Výroba elektřiny

Podíl elektřiny z obnovitelných zdrojů: poměr výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů k celkové spotřebě elektřiny)

Nízký (<11 %)

Střední (15–20 %)

Vysoký (> 40 %)

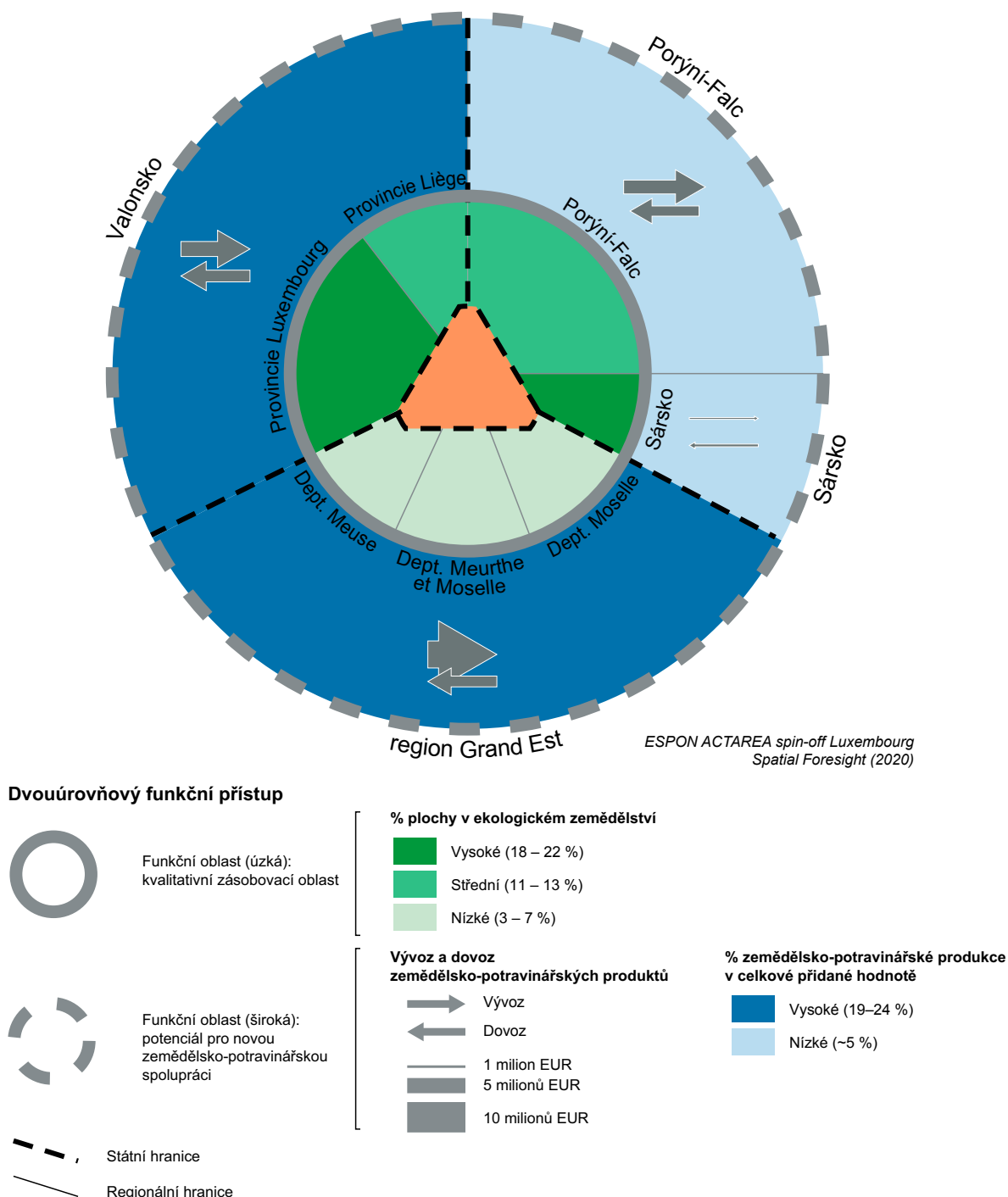
Vysoký potenciál pro výrobu energie z větru

Pokračující výroba elektřiny z jádra

Předpokládané odstavení výroby elektřiny z jádra (*datum*)

Obrázek 5**Zásobování potravinami a související hodnotové řetězce v přeshraničním funkčním regionu Lucemburku**

Tyto tři mapové snímky společně ilustrují četné asymetrické vztahy mezi dílčími jednotkami přeshraničního funkčního regionu Lucemburku, pokud jde o pracovní příležitosti, úroveň příjmů, energetickou a potravinovou soběstačnost, jakož i obrat a investiční kapacitu potravinářských podniků. Vzhledem k tomu, že přínosy spolupráce v jedné oblasti mohou být doplněny odlišným územním rozdělením

přínosů v jiné oblasti, to vyžaduje integrovaný a víceodvětvový přístup ke spolupráci. Klíčem k úspěšné a udržitelné spolupráci je představa mechanismů řízení, které by umožnily uznat tato meziodvětvová oboustranně výhodná řešení. Tyto mechanismy budou muset být přizpůsobeny každému bilaterálnímu vztahu s ohledem na rozdílné charakteristiky sousedních regionů Lucemburska.

4.2

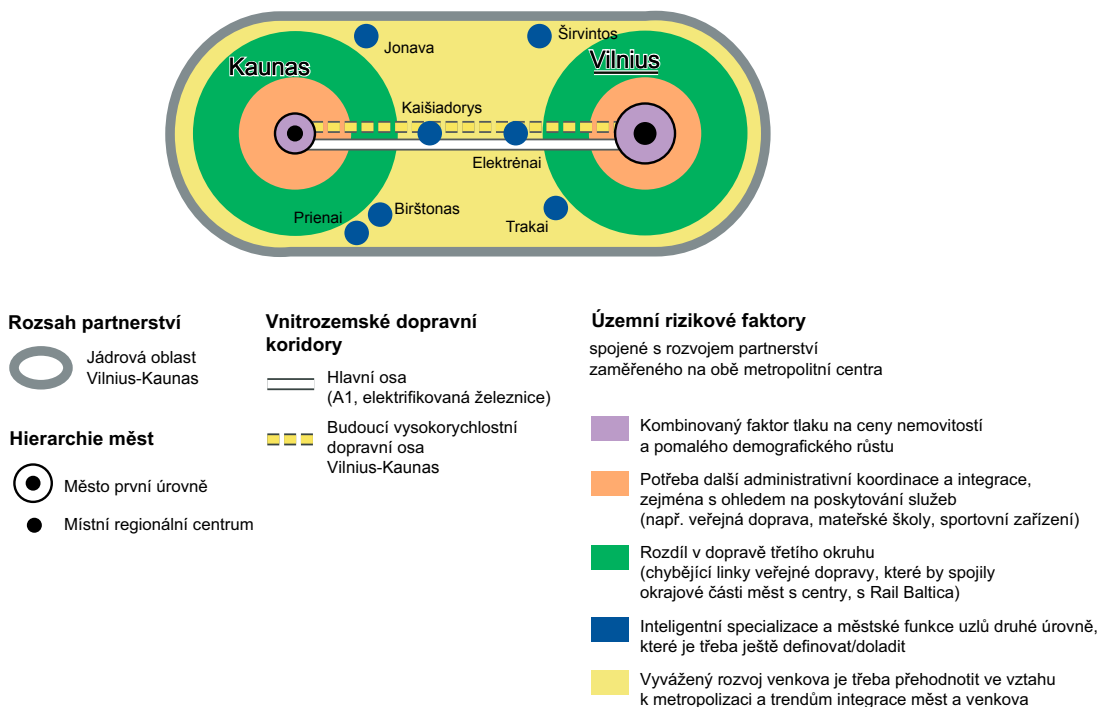
Regionální partnerství, která mají být realizována v rámci Komplexního plánu Litevské republiky

Aktualizace Komplexního plánu území Litevské republiky na rok 2021 definuje cíle územního rozvoje a funkční priority pro různé části země. Předpokládá také vytvoření tří městských partnerství s cílem „zvýšit celkovou roli země na mezinárodní úrovni, generovat všechny druhy přínosů pro vnitřní prosperitu země a zlepšit kvalitu života v regionech“: Vilnius-Kaunas, Šiauliai-Panevėžys a Klajpeda (pobřežní oblast).

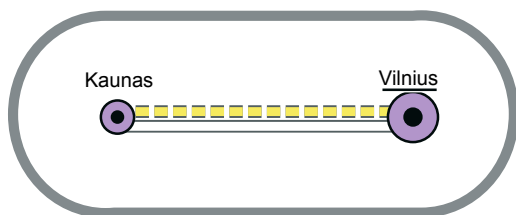
Program ESPON analyzoval možnosti spolupráce v prvním a posledním z těchto tří partnerství. Účelem mapových snímků je poskytnout výchozí body pro diskusi zainteresovaných subjektů o tom, jak by mohly být procesy regionální spolupráce zahájeny a jaké by mohly mít tematické a geografické zaměření. Byly vytvořeny na základě shromáždění podkladů, přezkoumání dokumentů a rozhovorů s odborníky a zainteresovanými subjekty. Partnerství Vilnius-Kaunas se nachází na křižovatce severojižní osy z Helsinek a Tallinnu do Varšavy a východozápadní osy z Minsku do Klajpedy, největšího litevského přístavního města. Vysokorychlostní železnice Rail Baltica změní v této části Litvy pravidla hry. Kaunas bude ležet na nové severojižní ose vedoucí z Tallinnu do Varšavy a bude také vzdálen 36 minut jízdy z Vilnius (oproti současné 1 hodině a 23 minutám).

Mapový snímek zaměřený na funkční oblasti pro trhy práce a poskytování služeb se týká poměrně omezené oblasti kolem osy Vilnius-Kaunas (viz obrázek 6). Předpokládá postupný proces spolupráce. Prvním krokem je koordinace politických reakcí na zvýšenou vzájemnou dostupnost center měst Kaunas a Vilnius v důsledku výstavby vysokorychlostní železnice. To může mít například dopad na trh s nemovitostmi, dojíždění do zaměstnání, přístup k vyspělým službám, kultuře a sportovním akcím. Druhým krokem je koordinace s okresními samosprávami, která je předpokladem regionálního partnerství. Posílená dynamika rozvoje v centrech měst kolem možností, které nabízí železnice Rail Baltica, může fungovat jako katalyzátor silnější spolupráce mezi hlavním městem a okresními městy. Třetím krokem může být aktivní zapojení dalších okolních obcí do partnerství se zaměřením na posílení dopravních systémů, které by propojily každou celou funkční oblast s příslušným centrem města. Za čtvrté, sekundární uzly mohou definovat svou strategickou polohu v kontextu silnějších, integrovanějších funkčních oblastí v okolí Vilnius a Kaunasu. To zahrnuje doladění jejich příslušných strategií inteligentní specializace. A konečně, venkovské oblasti mohou být začleněny do dynamiky spolupráce se zvláštním důrazem na jejich příspěvek k celkovému udržitelnému rozvoji.

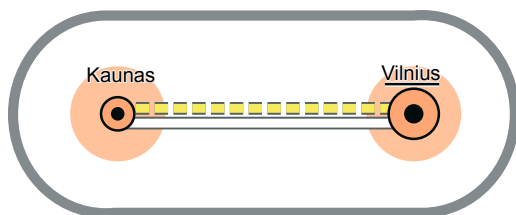
Obrázek 6
Regionální partnerství Vilnius-Kaunas

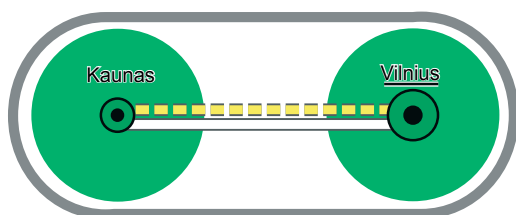
Krok 1 – Koordinovaný rozvoj v centrech měst se zaměřením na bezprostřední okolí železničních stanic

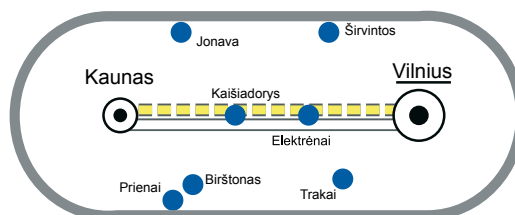
Krok 2 – Lepší spolupráce a koordinace mezi městskými a okresními samosprávami

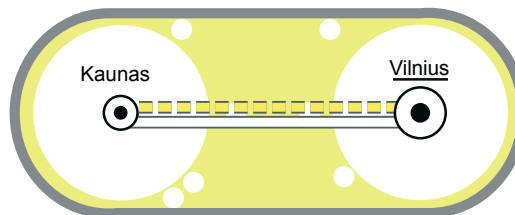
Krok 3 – Sdružování okolních obcí v dojezdové vzdálenosti od městských center se zaměřením na udržitelná dopravní řešení a omezení rozpínání měst (urban sprawl)

Krok 4 – Specifikace městských funkcí a zaměření sekundárních uzlů

Krok 5 – Rámec pro vyvážený rozvoj venkovských oblastí

Související literatura

ESPON ACTAREA – Thinking and Planning in Areas of Territorial Cooperation – <https://www.espon.eu/actarea>

ESPON ACTAREA spin-off Lithuania – Cooperation perspectives under the Comprehensive Plan of the territory of the Republic of Lithuania – <https://www.espon.eu/sites/default/files/attachments/Final%20report%20ACTAREA%20spinoff%20Lithuania.pdf>

ESPON ACTAREA spin-off Luxembourg – Cooperation perspectives for the Luxembourg Cross-border Functional Region – https://www.espon.eu/sites/default/files/attachments/Final%20Report%20ACTAREA%20spinoff%20Luxembourg_0.pdf

ESPON ACTAREA Tool – Mapping soft territorial cooperation areas and initiatives – <https://www.espon.eu/actarea-tool>

Co-financed by the European Regional Development Fund

Územními důkazy inspirujeme tvorbu politik

espon.eu

ESPON 2020

ESPON EGTC
11, Avenue John F. Kennedy
L-1855 Luxembourg
Lucembursko
Tel.: +352 20 600 280
e-mail: info@espon.eu
www.espon.eu

ESPON EGTC je jediným příjemcem kooperačního programu ESPON 2020. Každou operaci v rámci tohoto programu realizuje ESPON EGTC a spolufinancuje Evropský fond pro regionální rozvoj, členské země EU a partnerské země Island, Lichtenštejnsko, Norsko, Švýcarsko a Spojené království.

Obsah této publikace nemusí reflektovat názory Monitorovacího výboru programu ESPON 2020.

Redakční tým:
Sandra Di Biaggio, Wiktor Szydarowski (ESPON EGTC), Erik Gløersen (Spatial Foresight)

ISBN: 978-2-919816-46-0 (anglická verze)
ISBN: 978-80-7663-035-2 (česká verze)

© ESPON 2020

Anglické vydání:
ESPON EGTC, květen 2022

České vydání:
Ústav územního rozvoje, říjen 2022

Překlad: Lubor Fridrich
Redakce české verze: Lubor Fridrich a Milada Hroňková

Přetisk povolen, pokud je uveden zdroj a jeden výtisk odeslán na adresu ESPON EGTC